

Egy démoni terv

Lekció: Jn 15,18-16,4/Textus: Eszter 3

2015. október 25.

Ahasvérós király, más néven Xerxesz uralkodásának idején vagyunk a Krisztus előtti 5. században. A babiloni uralmat váltó Perzsa birodalom idején a zsidók egy része hazatért a 70 éves fogságból Júdába és Jeruzsálembe, egy részük azonban továbbra is szétszórtságban él a hatalmas birodalomban. Ebben a történelmi korban játszódik Eszter könyve.

Eszter könyve különös. Először is, egyszer sem hangzik el benne Isten neve, egyszer sem történik utalás imádságra, hitre, Istenhez fordulásra. Mintha Isten nem lenne jelen ebben a történetben, mintha Isten csendben visszavonult volna népétől. Másodsor, a zsidók jellegzetes ünnepének, a Purimnak a születése kapcsolódik Mordokaj és Eszter, Ahasvérós és Hámán történetéhez. A Purim megünneplésének lényege, az igazi öröm, evés és ivás (majdhogy mértéktelenül), örvendezés a közösség élete felett. Egy olyan ünnep, amelyet sokan a legkarakterisztikusabban zsidó ünnepnek tekintenek. Miért? Azért, mert Purim abból fakad, a könyv azzal birkózik, hogy mit jelent zsidónak lenni egy idegen kultúrában. Mit jelent zsidónak lenni a világban? Miért és hogyan okoz ez zavart a különféle hatalmak számára, és hogyan menekül meg a zsidó közösség a léte ellen törő ellenség törétől? Eszter könyve mindezt nem kevés iróniával mondja el, amint majd ez menet közben egyre jobban kibontakozik előttünk. De miért van benne Eszter könyve a Bibliánkban?

A párhuzam és kapcsolódási pont, nekünk, Jézus Krisztus követőinek nyilvánvaló. Mint a lelki Izrael, mint azok, akik Jézus által beoltattunk Izraelbe, az olajfába, ez a történet a mi történetünk is. A kérdés, hogy mit jelent egy ellenséges világban élni, a mi kérdésünk is. Az ünnep, hogy élünk, a mi ünnepünk is. És ez még akkor is így van, ha nem ritkán éppen Jézus Krisztus neve mögé bújva jelentek meg a Hámánok a történelem színpadán. Igen, az Sátánnak nemcsak nyílt ügynökei, Hámánjai vannak, hanem hamis krisztusai is.

A mai szakasz üzenete így foglalható össze: ébredjünk fel, hiszen Isten népe gyűlöletet vált ki a világból. Először tegyük fel a kérdést: 1. Lehet-e a hitnek a ellensége? Majd 2. Ki vagy mi a hit ellensége? 3. Mire hív ez bennünket, Isten népét ma?

1. Lehet-e a hitnek ellensége?

Isten népe gyűlöletet vált ki a világban. Természet szerint, és szükségszerűen. Ez jelenik meg a történetben világosan, leplezetlenül. Miután Eszter - aki Mordokaj, a gyámja tanácsára titokban tartja zsidó származását - a király felesége lesz, a harmadik fejezetben egy újabb főszereplő lép színre. Megjelenik Hámán, és vele egy démoni terv a zsidók kiirtására. Isten népe gyűlöletet vált ki a világból.

Mennyien tiltakoznak egy ilyen kijelentés ellen! Szeretnénk feltételeket rendelni mellé: Isten népe gyűlöletet (mondjuk inkább ellenszenvet, nem?) válthat ki a világból, *akkor, amikor...* És valahogy befejezzük. A lényeg, hogy vegyük el az általános kijelentés általános voltát. Vagy: Isten népe gyűlöletet válthat ki a világból, ill. csak azokból, akik

amúgy is primitívek és gyűlöletre hajlamosak. Igen, Isten népe néha felbosszant másokat, de... Az, hogy Isten népe gyűlöletet vált ki a világból, így mégis csak túl erős... Minden porcikánk tiltakozik egy ilyen kijelentéssel szemben. Miért?

Vannak, akik azért, mert naivak. Akár keresztények, akár jó érzésű és jóhiszemű, magukat Krisztus követőinek nem valló emberek. Hát nem a szeretet vallása a kereszténység? Hát nem úgy van, hogy mindannyiunkban legbelül a jó van, a szeretet van? (A Biblia válasza egy határozott nem!) Ha pedig valóban ezt a szeretet éljük meg, ami a keresztény hit lényege, amely szeretetet Jézus is megélt, még fel is áldozta magát, nem az a magától értetődő, a természetes, hogy szeretettel viszonyulnak az emberek Isten népéhez? És ha nem így van - itt jönnek a magyarázatok - nem bennünk van a hiba? Nem Isten népében van a hiba, ha nem szeretik őket? Igen, bennünk *van* hiba, hogyne lenne, de ezzel együtt ideje felébredni ebből a naivitásból. A dolgok természetes állása nem az, hogy a világ szereti Isten népét és Istent, akit ez a közösség képvisel.

Azért is fontos ezzel szembenézni, mert ha rossz a lelkiismeretünk, abban a pillanatban szeretni fog minket a világ. Hiszen annak a kultúrának, amely lényegében Isten nélkül szerveződik, és amelyben élünk, nagyon is jól jön egy olyan Isten népe, amelyet felhasználhat a céljaira. Azt szereti. Márpedig akinek lelkiismeretfurdalása van (miért nem szeretnek minket, biztosan bennünk van a hiba?), az mindent meg fog tenni azért, hogy szeressék. És ebben a pillanatban már a világ írja az ágendát. Tudjátok, hogy pillanatok alatt be tudna kerülni a gazdagréti gyülekezet az újságokba, a különben ellenségesnek mondott sajtóba úgy, hogy a tenyerükön hordoznának és úgy etetnének bennünket? Csak ki kellene szolgálnunk bármely politikai elvárást egy égető kérdésben. Meghirdetnénk, hogy mi támogatjuk homoszexuális emberek házasságát - és szeretnének minket. (Kérem, senki ne csavarja ki a szavaim: hiszem, hogy Isten Krisztusban szereti és megváltotta a homoszexuális orientációjú embereket is. És hogy ez mit jelent egy gyülekezet gyakorlatában, arra majd szeretnék valamikor kitérni...) Bizonyos időkben bizonyos állásfoglalásokat tennék - és tapsolnának az Isten népének. Értenünk kell, hogyan működik a kultúra: kritizál, mocskol, ha szembemegyünk vele, azért, hogy lelkiismeretfurdalást keltsen, majd pedig a saját szolgálatába állítson. Igen, Isten népe gyűlöletet vált ki a világból.

Szeretném érteni, mi az igazi ok? Eszter könyvével kapcsolatban írja Eugene Peterson: *"Furcsának tűnik, hogy Isten valóságának a tudata, sőt, akár Isten népe jelenlétének tudata a legrosszabbat hozza ki bizonyos emberekből. Isten, minden jósnak, áldásnak és örömmek forrása alkalmanként a kegyetlenség, bántalmazás és gonoszság szinte elképzelhetetlen cselekedeteinek lesz ürügyévé. Hosszú történelme van emberek meggyilkolásának, pusztán azért, mert úgy tekintik őket, mint akik az élő Istenre emlékeztetnek, az ő képviselői. Mintha az Istent dicsőítő emberek elpusztítása által Istentől magától is meg lehetne szabadulni."* (THE MESSAGE)

De még fontosabb, amit Jézus, egészen általános és nem feltételes kijelentésként fogalmaz meg: *„Ha gyűlöl titeket a világ, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt, mint titeket. Ha e világból valók volnátok, a világ szeretné a magáét, de mivel nem e világból valók vagytok, hanem én választottalak ki titeket a világból, azért gyűlöl titeket a világ.”* (Jn. 15.18-19) Hámán ennek egy megjelenése.

2. Ki vagy mi a hit ellensége?

A válasz egyértelmű: Hámán. Azonban mégsem egyértelmű, hiszen ott, ahol egy emberben nem pusztán személyes bosszú, hanem egy egész nép kiirtására vonatkozó szisztematikus terv születik, valami többről van szó. Ezt a többet pedig látnunk kell.

Először, lássuk az ellenségesség és gonoszság abszurd voltát. Abszurd Hámán felemeltetése a magas udvari tisztségbe. Az előző fejezetben azt olvassuk, hogy a zsidó Mordokaj leleplezett egy összeesküvést, amely Ahasvérós király meggyilkolására irányult. Eszter ezt elmondta a királynak, az összeesküvőket kivégezték. Egy ilyen esemény után éppen Mordokaj várhatna kitüntetésre az udvarban. Meglepő, hogy ennek nyoma sincs (később még előkerül ez az esemény a történetben), és váratlanul egy új szereplő jelenik meg a színen. Hámán, a gonosz valósága váratlanul lép színre. Abszurd továbbá Hámán reakciója, amikor meghallja az udvari emberektől, hogy Mordokaj arra hivatkozva nem borul le előtte, hogy zsidó. Hiszen az, hogy *"előntötte ... a mérég"*, lehetne még pusztán egy hiú és büszke ember reakciója, és személyes bosszú forrása. De mi vezethetett oda, hogy *"kevésnek tartotta, hogy csak Mordokajra emeljen kezét ... ezért arra törekedett Hámán, hogy Mordokajjal együtt minden zsidót kipusztítson Ahasvérós egész birodalmából."*? Mi a magyarázata egy ilyen démoni tervnek Isten népe ellen? Továbbá abszurd, ahogy Ahasvérós minden kérdés nélkül (még csak a nép nevét sem tudja) Hámán kezébe adja a zsidókat. A mozdulat, amellyel átadja Hámánnak a hitelesítésre való pecsétgyűrűt, és ezzel minden hatalmat, valamint a mondat, amit eközben mond, kísérteties: *"Az ezüst maradjon a tiéd, a néppel pedig tegyél, amit jónak látsz."* És mindeközben a történelemből tudjuk, hogy amilyen abszurd ez a viselkedés, olyan valóságos. Amikor a hatalom egy könnyed mozdulattal írja alá Isten népe közösségeinek halálos ítéletét. A gonoszság, mivel több, mint emberi, gyakran megmagyarázhatatlan. Végezetül van még egy abszurd elem Hámán tervében: a púr, azaz a sorsvetés. Ahhoz, hogy a megfelelő, szerencsés napot találják meg az akciónak, a sorsvetés útjára lépnek. A babonás cselekedet mögött felsejlik a gondviselés: az első hónapban történik a sorsvetés, amely a tizenkettedik hónapra esik. Lehet, hogy ezzel a zsidók időt nyernek?

Másodszor, lássuk a gonoszság strukturális, rendszerszerű voltát, itt konkrétan Hámán pusztító gyűlöletének mélyebb, megismerhető rétegeit. Hámán agági, azaz Agág, Amálek királyának leszármazottja. Izrael és Amálek között ősi ellenségeskedés volt. Amálek rátámadt Izraelre a pusztai vándorlás idején (2Móz. 17.8-13), akkor, amikor Isten népe még éppen hogy csak formálódott, bizonyos értelemben születésben volt. Isten emlékeztette Izraelt Amálek istentelenségére és ellenségességére (5Móz. 25.17-19). Majd évszázadokkal később eljött a nap, amikor Izraelnek Saul király vezetésével fel kell vonulnia Amálek ellen, hogy kiirtsa a népet, amely Isten népe útjába állt. Ő azonban megkímélte Agágot, ill. eltették Amálek vagyonát, amiért Isten ítéletével kellett szembenéznie (1Sám 15). Ennek a történetnek leszármazottja Hámán, és mindezek fényében kell látnunk az egész zsidó nép iránti gyűlöletét.

A rendszerszintű ellenségeskedésnek két oldalára szeretném felhívni a figyelmet. Az egyik, hogy a démoni terv visszavonhatatlanul beíratott a perzsák törvényébe, illetve részese lett az egész kormányzati rendszernek, amelyet a szöveg hangsúlyoz. A királyi

írnokok pontosan leírják a szöveget Hámán parancsa szerint, minden tartomány vezetőjének a saját nyelvén (állami struktúrák és kommunikáció bevonva), majd mindezeket futárokkal juttatják célba. Törvénybe foglaltatik tehát, hogy *"adár hónap tizenharmadikán pusztítsanak el, gyilkoljanak le és semmisítsenek meg minden zsidót: ifjakat és öregeket, gyermekeket és nőket egyaránt, vagyonuk pedig legyen szabad prédává."* Ez az a helyzet, amikor a bűn, az Isten népe iránti ellenségesség, a gonoszság egy államhatalom részévé lesz. A strukturális gonoszságra csak strukturális válasz adható, amint látni fogjuk majd: valahogy meg kell változtatni a törvényt.

Mindennek a másik oldala pedig mégis lelki, szellemi, nem megfogható. Tudniillik Hámán, és Amálek többet testesítenek meg, mint Izrael egy törzsi ellenségét. Eugene Peterson úgy fogalmaz Amálekkel kapcsolatban, aki mindig rátört Izraelre, hogy benne sokkal többről van szó, mint egy katonai ellenfélről. Amálek Isten útjainak, Isten szándékainak az ellensége. Nem egy nép pusztán, hanem egy olyan akarat, amely Isten uralmának erőteljes és visszavonhatatlan ellensége. Ezért kellett volna már Saulnak elpusztítania. (FiveSmooth Stones for Pastoral Work, 216-17)

Ki, vagy mi a hit ellensége? A válasz mégsem ennyire egyszerű: Hámán. Nem egy megbántott ember áll előttünk, hanem mindazon erők, amelyek nem bírták elviselni Isten valóságát. Ezen erők, amelyek bevonnak személyes bántottságba és ellenségeskedésbe, ideológiai magyarázatokba, politikai struktúrákba, miközben mélyen kötődnek az istenellenes démoni szellemi valósághoz. Több, mint Hámán, több mint Hitler... Hiszen a probléma gyökere nem a kulturális, vagy vallási elkülönülés, hanem a teológiai felforgató viselkedés: *"Mordokaj azonban nem hajtott térdet, és nem borult le."* És bár egy szó sincs Istenről Eszter könyvében, de feltételezhetjük, Mordokáj azért nem borult le az isteni dicsőséget magának követelő Hámán előtt, mert meg van írva: *"Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj."* (Mt. 4.10, vö. 5Móz. 6.13, valamint az első parancsolat: *"Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyen más Istened rajtam kívül!"* 2Móz. 20.2-3)

3. Mire hív ez minket ma?

Egy éve, éppen egy éve hangzott el közöttünk: Háború van! Emlékszik még valaki? Heteken keresztül a gonosz elleni harcról, a Sátán stratégiáiról, valamint a lelki fegyverzetről hallottunk.

A kullancs terjesztette agyvelőgyulladás elleni oltásról ezt olvastam: *"A védettség kialakításához két alapoltás szükséges 1 - 3 hónap időközzel, melyet 9 - 12 hónap múlva emlékeztető oltás követ. A védőhatás hosszú távú fenntartására 3, majd 5 évenként egy újabb emlékeztető oltás szükséges. Az oltási sorozatot ajánlott a hideg évszakban elkezdeni."* (<http://www.tbvedonok.hu/kullancsencephalitis.html>) A hideg évszakban tavaly elkezdtek, és ez a történet ma az emlékeztető oltás. Ébredjete fel, mert háború van! Isten népe gyűlöletet vált ki a világban. Ne legyünk naivak, ne legyünk gyengék, mert valaki azért tör az életünkre, a létünkre, mert Istenhez tartozunk Jézus Krisztusban. Van ellenség, súlyos a fenyegetettség, komoly a veszély. Ez az ellenség néha nyíltan támad, mint Hámán, máskor leplezett, burkolt formában, de élő és valóságos. Ébredjünk fel!

És ha valaki azt gondolná, felesleges e drámai hangvétel, hadd legyen annyira konkrét, amennyire szószéken lehetek: számos olyan nyomorúság, bűn és pusztulás van ma körülöttünk, közöttünk, amelyek egyik oka, hogy elaludtunk. Ha komolyan vetted volna, amit hallottál, ha megálltál volna a gonosszal szemben imádságban felvéve a fegyvereket, akkor nem jutottál volna abba a csapdába, abba a kelepcébe, ahova jutottál. De te nem vetted komolyan azt, hogy valaki Isten népe elpusztítására tör.

Hol vannak azok az erők, amelyek ma, burkolt formában, Isten népe ellen törnek? Meggyőződésem, hogy az egyik ilyen terület a házasság, család, szexualitás területe. Mind pusztító, Isten rendjét eltorzító ideológiákban, mind egyéni, személyes kísértésben felveszik a harcot ellenünk. Lassan elfordul az értelméd Isten igazságától, és ennek a mentén egyre sebezhetőbb leszel akkor, amikor téged ér el a támadás. És ha Isten népében ugyanúgy terjed a házasságtörés, mint a világban; ha ugyanolyan könnyen történik a házassági válás; ha nem várt módon megfogant gyermekeket elveszítünk, hogyan vagyunk mi Isten népe? Mit mond ez el Jézus Krisztus megváltásáról és szabadításáról közöttünk? Legyetek éberek, bocsássatok meg egymásnak, valljátok meg egymásnak a bűneiteket (kísértéseket), térjete meg az álnokságból és hamisságból, mert nem csak a te életed kerül kútba, hanem a családodé és a közösségünké. Aki áll, vigyázzon, hogy el ne essék, mondja az apostol.

Ébredjünk fel! Mert ez a világ elaltat. A fogyasztói szemlélet mindennél erősebben formál bennünket, és észre sem vesszük, hogyan leszünk egyre önzőbbek, egyre kényelmesebbek, egyre puhányabbak. Szabadok vagyunk mindenre, halljuk (azt már nem, hogy igen, de nem minden használ); jogunk van mindenhez. Ebben a légkörben pedig Isten törvénye, Isten rendje úgy jelenik meg, mint ami gonosz, kirekesztő, el akarja venni a boldogságot, felül akarja írni, hogy én vagyok mindennek a célja, a kezdetem és a végem. És igen, Isten ezt akarja, de nem azért mert ő gonosz (az ellenséged mondja ezt); nem azért, mert ő kirekesztő (az ellenséged akar kirekeszteni téged Istennel való közösségedből), és nem azért, mert ő elnyomó (hiszen nem Isten, hanem az ellenséged fog téged a "szabad vagy" ígéretével totális elnyomásba taszítani).

Ébredj fel, mert akárhol is vagy, még nem késő. Lehet, hogy romok már vannak körülötted; lehet, hogy úgy látod, bizonyos dolgok helyrehozhatatlanok; de szeretnék mégis örömhírt hirdetni. Az egész világ minden gyűlölete összefogott Jézus ellen, és látszólag győzelmet aratott felette. *"Miközben a király és Hámán leültek inni, Súsán városában riadalom támadt."* Tökéletes kép: a sötétség erői koccintanak, az emberek megrémülnek. De ne feledd: az Eszter 3. egy állomás a történetben, amely Purim kirobbanó ünnepe felé vezet. Jézus gyűlölete és elpusztítása egy állomás, amely Húsvét kirobbanó és végső győzelméhez vezet. A gyűlölet, az ellenségesség, a támadás, amely Isten miatt ér bennünket, egy állomás, amely Krisztus megváltó munkája miatt visszafordíthatatlanul és ellenállhatatlanul szabadulásra visz. Ezért ha el is estél, felállhatsz. Ha vétkeztél, megtérhetsz. Ha összetörtél, reménykedhetsz. Ha hűtlen lettél, és legszívesebben leköpnéd magad, ha magad rekesztenéd ki magad Isten szeretetéből, nem kell tenned. A harc valóságos - de kimenetele nem kétséges. ÁMEN!

Lovas András